

מותר עני - לאותו עני. מותר המתים - למתים. מותר המת - ליורשיו. רבי מאיר אומר: מותר המת יהא מונח עד שיבוא אליהו. רבי נתן אומר: מותר המת בונין לו נפש על קברו.

תלמוד

גבו לו בחזקת שאין לו ונמצא שיש לו - רבי ירמיה סבר מימר: מותר המת אור ל'שרים

מתכוונים לתת דבר למת עצמו, אלא מקנים ליורשים שהם ידאגו לקבורת המת, וכיוון שכך, מה שנשתייר שייך ליורשים. "חזון איש" הסביר, שהנותן מעות למת מעונין לעשות מצווה שלמה, ואנו יודעים שנחת רוח למת שייחנו יורשיו מהמעות.

יהא מונח עד שיבוא אליהו

ביטוי זה משמעו, שהדבר יונח עד שיתברר הספק, כביכול עד שיבוא אליהו, שעתיד לברר את כל הספקות. זו אחת הדרכים שנוהגים בהן במקרים של ספק.

נפש

נפש היא מצבה או בניין שעשו לזכרו של המת. פעמים היתה הנפש גדולה ומפוארת. קברו של המת היה בצד הנפש שבנו לשמו.

בבבלי סנהדרין מח,א ביארו את טעם מחלוקתם של התנאים בעניין מותר המת. לפי אביי הסובר הזמנה (ייחוד דבר לשימוש שיאסור אותו בהנאת שימושים אחרים) מילתא היא (הדבר נאסר בהנאה כבר משעת ההזמנה), והמעות שגבו לצורך המת נאסרו בהנאה, המחלוקת היא האם ההזמנה תופסת גם את המותר לאוסרו בהנאה (דעת רבי נתן), או שאינה תופסת והמותר שייך ליורשים (דעת תנא קמא), ולדעת רבי מאיר הדבר ספק. ולפי רבא הסובר הזמנה לאו מילתא היא, ולא נאסרו המעות בהנאה, מחלוקת התנאים היא האם זכו היורשים במותר, שלדעת תנא קמא המת מוחל את בזיונו (שנתבזה עליהן כשגבו אותן בשמו) אצל יורשיו, ונוח לו למת שייטלו יורשיו את המותר, ולדעת רבי נתן אינו מוחל את בזיונו אצל יורשיו, ולדעת רבי מאיר הדבר ספק האם מוחל.

☆☆☆

תלמוד

במשנה שנינו: "מותר המת ליורשיו" (בדפוס ונציה הבבלי נוספה כאן פסקה מן המשנה: "מותר עניים לעניים", וכן הוא בגיליון של כתב יד הבבלי. ולפי זה הסוגיה כאן מדברת במותר עני ולא במותר המת).

שואלים: **גבו לו בחזקת שאין לו ונמצא שיש לו** - אם אספו מעות לצורך קבורת מת מסוים, שהיה נחשב בוודאות שאין לו מעות לקבורתו, אך נתברר שיש לו

מן המעות נותנים לאותו שבוי, כיוון שזכה במעות והרי הן שלו.

מותר עניים - לעניים - אם גבו מעות לצורך עניים, להאכילם או להלבישם, ונותר מן המעות הללו, מניחים אותן לעניים אחרים. **מותר עני - לאותו עני** - אבל אם גבו מעות לצורך עני מסוים, להאכילו או להלבישו, מה שנותר מן המעות נותנים לאותו עני.

מותר המתים - למתים - אם גבו מעות לצורך קבורת מתי מצווה או מתים עניים, ולאחר שקברו נותר מן המעות הללו, מניחים אותן לקבורת מתים אחרים. **מותר המת - ליורשיו** - אבל אם גבו מעות לצורך קבורת מת מסוים, מה שנותר מן המעות נותנים ליורשי המת, כיוון שהם יורשים את מה שניתן לאותו מת. **רבי מאיר** (גדול התנאים בדור הרביעי) **אומר: מותר המת יהא מונח עד שיבוא אליהו** - כיוון שאין צורך אחר הקשור במת, אסור להשתמש במותר, מפני שספק הוא האם מותר המת ליורשיו או שמא לצורך המת (אליהו הוא הנביא העתידי שיבוא בעידן המשיחי ויברר ספקות עובדתיים ובעיות הלכתיות שאין אנו יכולים להכריע בהם). **רבי נתן** (הבבלי, תנא בדור הרביעי) **אומר: מותר המת בונין לו נפש על קברו** - מאותן המעות שנותרו לאחר קבורתו בונים לו מצבת זיכרון על קברו.

בבבלי סנהדרין מח,א אמרו: תניא: מותר המתים - למתים, מותר המת - ליורשיו. כיצד? גבו למתים סתם - זהו מותר המתים למתים, גבו למת זה - זהו מותר המת ליורשיו.

מן הברייתא בבבלי יוצא הפירוש גם למה ששנינו לפני כן: גבו לנזירים סתם - זהו מותר נזירים לנזירים, גבו לנזיר זה - זהו מותר נזיר לאותו נזיר. גבו לשבויים סתם - זהו מותר שבויים לשבויים, גבו לשבוי זה - זהו מותר שבוי לאותו שבוי. גבו לעניים סתם - זהו מותר עניים לעניים, גבו לעני זה - זהו מותר עני לאותו עני.

מותר המת ליורשיו

רמ"ה (בבלי סנהדרין מח,א) הסביר, שהמת עצמו אינו קונה את המעות שניתנו עבורו, אלא המעות נקנות לגבאים, והגבאים מקנים ליורשי המת. "צפנת פענח" הסביר, שבגבייה למת אין